

N:o 312.

Af Herr P. Staaff: Angående ändring af 14 § i Kongl. Förordningen rörande grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864.

Sedan i 1 mom. 14 § af Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Förordning angående grunderna och villkoren för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864 föreskrifvits, att å jord, som från hemman eller lägenhet afsöndras, skall årlig afgäld läggas i spannmål eller annan lämplig räntepersedel, stadgas vidare i 2 mom. »afhandling rörande jordafsöndring skall ingifvas till Vår Befallningshafvande, som har att tillse, huruvida den i afseende å afsöndringens storlek är med denna förordning öfverensstämmande, samt pröfva den öfverenskomna afgälden och densamma, der den befinnes tillräcklig, fastställa, men, i annat fall, högre lämplig afgift bestämma».

Detta stadgande är i *många fall öfverflödigt*, föranleder *alltid* kostnad och kan *åstadkomma orättvis beskattning*, hvadan det torde böra utbytas mot ett annat, som, med nödigt skydd, befriar från antydda olägenheter.

Ofta är den öfverenskomna årliga afgälden utaf jordafsöndringen till hemmanet billig och rättvis; då är inblandning af tredje man, här Staten, representerad af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, *öfverflödig*. Staten uttager sina af Riksdag eller annan kompetent myndighet bestämda skatter af hemmanet, dess jord må egas eller brukas af en eller flere personer, hvarom ock 13 § uti Förordningen innehåller särskild bestämmelse, och kan alltså icke förlora sin rätt, äfven om afgälden ej vore tillräcklig. Skulle afgälden vara så låg, att hemmanet, hvarifrån afsöndringen skett, derigenom slutligen råkade i ödesmål, hvilket på åtminstone 150 år inom motionärens ort aldrig inträffat, må Staten då ingripa och genom sine tjänstemän enligt redan gifna författningar söka rättelse. Afgälden må alltså vara antingen för låg eller för hög, det allmänna, Staten, lider dock derigenom ingen

skada. Och för öfrigt har Staten här åtagit eller tillvällat sig ett aldrig åskadt förmynderskap för ena parten, hemmanet, men icke för den andra, den afsöndrade lägenheten. Afgälden kan möjligen hafva blifvit så högt föreskrifven, att afsöndrade lägenheten derigenom råkar i ödesmål; men deremot är ingen kontroll föreskrifven; således, vore stadgandet om pröfningen nödvändig, förefinnes härvid en ofullständighet. Någon olägenhet har dock deraf icke försports.

Den föreskrifna pröfningen *föranleder alltid till kostnad*. Ansökning i ämnet, med afskrift af den upprättade afhandlingen, skall till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ingifvas, denna ansökning förses med resolution, i flesta fall att landtmätare, kronofogde och häradsskrifvare skola inkomma med yttranden om afgäldens tillräcklighet och derefter meddelas utslag. Lösen för resolution, utslag och betyg, ej sällan äfven ersättning för nödig befunnen mätning och gradering eller uppskattning, kommissionärs-arfvoden eller ock kostnad för särskilda resor, uppgå mången gång till vida högre belopp än flera års sammanräknade afgälder; kostnader och besvär desto tyngre att utgöra som nyttan deraf är ingen, enligt hvad som blifvit bevisadt, men följderna orättvis, hvad som skall bevisas.

Sjelfva beskattningen eller afgälds-bestämmelsen kan, oaktadt alla nu uppräknade besvär och kostnader, hvilka i och för sig sjelfva äro en beskattning, ingalunda ringa i förhållande till den afsöndrade lägenhetens mången gång obetydliga värde, ej sällan blifva *orättvis*. När afgälden skall pröfvas, måste ett, låt vara flera års utgifter uppskattas i penningar och summan fördelas på hela hemmanets jorduppskattning, att derigenom måtte utrönas huru den förhåller sig till den afsöndrade lägenhetens uppskattade egovärde. Här uppstå många svårigheter, att ej säga omöjligheter att träffa det rätta. En mängd in natura prestationer förekomma, såsom vägunderhåll, byggnad af allmänna hus; under en vinter kan vägunderhållet kosta 10 gånger mera än under en annan, sommarvägarne fordra under en regnig sommar långt flera dagsverken än under en torr, kyrko-, prestgårds- och skolhusbyggnader inträffa under några år, under andra icke; kronoskjuts, inqvartering äro i krigstider mångfaldigt svårare att utgöra än under fredliga, och mera dylikt: allt detta skall likväl nu uträknas till en bestämd penningesumma och denna utgöra grunden för en beskattning, som *skall gälla för all framtid*. Svårigheten ökas deraf att en del skatter försvinna: bränvinsskatt af jord, saltpetergård, passevolance; en del underlättas: såsom rotering, derigenom att Staten bekostar en del, såsom bidrag till båtsmansbeklädnad, till gästgifveriskjutsen under vissa vilkor; en del tillkomma: folkskoleafgifter, skolhusbyggnader, o. s. v. Och hvad förr inträffat kan ock hädanefter hända.

Derefter förekommer svårigheten att bestämma ett rättvist förhållande emellan uppskattad in- och afrösningsjord. Ett hemman med t. ex. 20 tunnland i full grad åker, sval och äng samt 100 tunnland skog afsöndrar en lägenhet af 5 tunnland skogsmark; huru stor andel utgör nu denna afsöndring i förhållande till hela hemmanets verkliga godhet uti inegor och skog. Jag fruktar, att äfven den skick-

ligaste jordbrukare och kameralist här komme till korta, och likväl måste detta afgöras af mången gång i detta hänseende oerfarne personer och läggas till grund för beskattningen af den afsöndrade lägenheten, och detta för all framtid, då upplåtelsen skett för alltid.

Jag tror mig således hafva bevisat, att stadgandet i 2:a mom. är i många fall öfverflödigt, att det alltid föranleder till kostnad och mången gång till orättvis beskattning; hvadan ock, då, i hänsigt till afsöndringens storlek, den rättelse, som af annan grundegare, än den som upplåtit, kan vilja påfordras, alltid och när som helst, oberoende af stadgandet i omberörde § och mom. står att vinna, jag tillåter mig vördsamt föreslå:

det måtte Riksdagen hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om utfärdande af en författning, hvarigenom stadgas, att 14 § 2 mom. i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga Förordning angående grunderna för hemmansklyfning och jordafsöndring den 6 Augusti 1864 skall erhålla följande förändrade lydelse:

I fall af tvist bestämme på anmodan Konungens Befallningshafvande, efter vederbörandes hörande, afgäldens belopp. Kronans ombudsman i orten må ock, der utskylderna af hemmanet ej behörigen utgå, hos Konungens Befallningshafvande söka att afgäld å afsöndringen bestämmes.

Stockholm den 28 Januari 1869.

Pehr Staaff.

N:o 313.

Af Herr A. Medin: Angående förhöjning af den till Riksbankens diskontverk för utlåning anslagna fond.

Missväxten i de Småländska länen orsakar ett större behof att med länta penningar draga sig fram under denna för landtbrukarne så hårda tid. Lånean-